

ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ УКРАЇНИ

У статті розглянуто особливості діяльності спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю України в сучасних умовах, зумовлених ключовими завданнями навчально-виховного процесу, що спрямовані на формування фізично та психічно здорової особистості, яка прагне досягати значних результатів у спортивній діяльності, а також набувати нових загальноосвітніх знань щодо різних галузей науки.

Проведено загальний огляд функціонування спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю в Україні. Визначено їхні специфічні особливості, які зумовлені періодом створення установ, навчальними планами, що у них використовуються, методичним забезпеченням, викладацьким складом.

Здійснено теоретико-методичний аналіз умов організації та реалізації навчально-виховного процесу і спортивно-тренувальної діяльності в інтернатних закладах спортивного профілю, узагальнено особливості адаптації вихованців до умов інтернатного закладу, охарактеризовано особливості середовища інтернатного закладу спортивного профілю.

Вказано, що дитячо-юнацький спорт відіграє значну роль у житті суспільства загалом та кожної людини зокрема, оскільки спортивна діяльність забезпечує розвиток фізичних здібностей вихованців, сприяє створенню необхідних умов для їхнього повноцінного навчання, виховання, оздоровлення та відпочинку. У навчальних закладах спортивного профілю здобувачі освіти не лише набувають певних знань, а ще й виробляють власні навички дотримання найважливіших принципів здорового способу життя, що позитивно впливає на формування свідомого суспільства, яке дбає про своє здоров'я, а також про стан навколишнього природного середовища.

Доведено, що перевага спортивно-тренувальної діяльності в інтерактивних навчальних закладах спортивного профілю призводить до зміни системи цінностей вихованців.

Ключові слова: навчальні заклади спортивного профілю, освітня діяльність, ліцей, дитячо-юнацький спорт, вихованці інтернатних закладів спортивного профілю.

Останніми роками істотно активізувалася увага органів державного управління до системи фізичного виховання школярів і студентів, діяльності дитячо-юнацьких спортивних шкіл, шкіл вищої спортивної майстерності, центрів олімпійської підготовки, навчальних закладів резервного спорту, ліцеїв-інтернатів спортивного профілю тощо [4].

Однією з найважливіших ланок в системі профільного навчання є спеціалізовані інтернатні спортивні заклади (училища олімпійського резерву, вищі училища фізичної культури, ліцеї-інтернати спортивного профілю тощо). За час своєї діяльності (перші такі заклади були створені в середині 60-х років ХХ ст.) вони зарекомендували себе як ефективна форма підготовки спортсменів високого класу. В них створено потужну матеріально-спортивну базу, сконцентровано висококваліфікований тренерсько-викладацький персонал, гармонійно поєднано навчально-виховну та спортивну діяльність, розроблено сучасні методики спортивного вдосконалення юних спортсменів, до мінімуму зведено соціальні негативні фактори. Сьогодні ці заклади є найбільш ефективними в системі підготовки спортсменів високого класу та висококваліфікованих фахівців з фізичного виховання, фізичної та психологічної реабілітації засобами фізичної культури [10].

Теоретико-методичний аналіз наукової літератури свідчить, що значна увага приділяється вивченню окремих сторін навчально-тренувального та організаційно-методичного процесу в інтернатних закладах спортивного профілю, зокрема: організаційно-управлінські аспекти діяльності закладів (Л. Логінова, С. Родак, С. Стадник); методика, зміст та організація відбору у спорті (М. Комарова, О. Рубанова, О. Шинкарук); удосконалення навчального та тренувального процесів (А. Андросова, В. Асеєв, Р. Гречаник, В. Нікітушкін, С. Шинкар); вплив тренувальних навантажень на здоров'я юних спортсменів (М. Хорошуха); система виховної роботи в закладах (І. Гуслистова, А. Тіняков); культурно-просвітня діяльність у закладах (О. Чигирин).

Зі становленням та розвитком системи спорту в Україні як незалежній, самостійній державі зазнали істотних змін механізми організаційного, управлінського, матеріально-технічного, фінансового, кадрового забезпечення, теоретико-методичного забезпечення розвитку дитячо-юнацького та резервного спорту. При цьому наукові здобутки вітчизняних учених радянського періоду, які активно працювали в цій галузі (Б. Ашмарин, В. Бальсевич, В. Волков, А. Гужаловський, Л. Матвєєв, В. Філін, Н. Фомін та ін.), безперечно не втратили своєї наукової цінності. Відзначимо також фундаментальні праці сучасних українських теоретиків: М. Булатової, Л. Волкова, О. Демінського, Т. Круцевич, Г. Максименка, В. Платонова, Л. Сергієнка та ін.

Діяльність навчальних закладів спортивного напрямку досліджували у своїх наукових працях О. Вацеба, В. Мудрик, А. Нестерова, Г. Путятіна, С. Родак, Н. Серєда, висвітлюючи історію їх виникнення, напрями діяльності, особливості нормативно-правового та фінансового забезпечення, проблеми та перспективи розвитку в сучасних ринкових умовах. Автори наголошують на тому, що дитячо-юнацький спорт відіграє особливу роль у житті суспільства та окремої дитини, бо спортивна діяльність забезпечує розвиток фізичних здібностей вихованців, створює необхідні умови для повноцінного оздоровлення, загартування, змістовного

відпочинку і дозвілля, занять фізичною культурою і спортом, підготовки спортивного резерву для збірних команд України, набуття навичок здорового способу життя [1].

Разом із тим недостатньо розробленими сьогодні є наукові дослідження з питань діяльності (функціонування) інтернатних закладів, зокрема ліцеїв спортивного профілю.

Мета дослідження – на основі аналізу теорії і практики спортивної підготовки молоді визначити специфіку діяльності навчальних закладів спортивного профілю в минулому і сучасних умовах.

Дослідження виконано на теоретико-аналітичному рівні. Основними дослідницькими методами були порівняльний аналіз, синтез, спостереження, вивчення досвіду діяльності навчальних закладів спортивного профілю.

З історії питання

Дитячо-юнацький спорт має багату історію і традиції. Аналіз і узагальнення зарубіжного досвіду провідних країн світу свідчить, що розвиток дитячо-юнацького спорту базується на міжнародному та національному законодавстві про спорт. Основними міжнародними документами слід вважати Міжнародну хартію фізичного виховання і спорту (1978р.), а також Спортивну хартію Європи (1992 р.) [2].

Перші загальноосвітні школи-інтернати спортивного профілю в Радянському Союзі з'явилися ще в 1966 р. Цього ж року в Україні у м. Києві створено Республіканську загальноосвітню школу-інтернат спортивного профілю, яка підпорядковувалася безпосередньо Міністерству народної освіти УРСР. У 1971 р. створено обласні загальноосвітні школи-інтернати спортивного профілю у містах Харкові, Львові, Ворошиловграді (тепер Луганськ), потім у Дніпропетровську (тепер Дніпро), Києві (міська), Броварах, Миколаєві, Харкові (№ 2), Херсоні тощо [5].

Практика роботи спортінтернатів у часи Радянського Союзу свідчить про те, що основним недоліком у їхній діяльності була ситуація, коли після закінчення загальноосвітньої школи більшість перспективних спортсменів «губилася» в перехідний період від юнацького до молодіжного та дорослого спорту: хтось у наслідок особливостей свого біологічного розвитку, хтось через побутові чи життєві обставини, хтось, вступивши на навчання до вищих навчальних закладів. Жоден вищий навчальний заклад, у тому числі фізкультурного профілю, не мав умов, необхідних для підготовки спортсменів високої кваліфікації, які були в спортінтернатах (посилене п'ятиразове харчування, особливий режим навчання, погоджений із завданнями тренувального процесу, участь у навчально-тренувальних зборах і змаганнях, наявність кваліфікованих тренерських кадрів тощо). Тому відповідно до Постанови Ради Міністрів СРСР від 25 березня 1986 р. № 382 «Про заходи з підготовки радянських спортсменів до Олімпійських Ігор 1988 і 1992 років» зроблено першу спробу внести зміни у діяльність спортінтернатів, перевести учнів на дванадцятирічний термін навчання. Спільним наказом Міністерства освіти СРСР і Державного комітету СРСР з фізичної культури і спорту від 6 серпня 1986 р. № 175/520 затверджується нове Положення про середню загальноосвітню школу-інтернат спортивного профілю, на основі якого випускникам шкіл цього типу присвоюють кваліфікацію за професією й видають диплом про середню спеціальну освіту. Поруч із загальноосвітніми предметами в навчальний план вводять спеціальні дисципліни: лікарський контроль, гігієну й спортивний масаж, основи спортивного тренування, психологію, педагогіку, тренерську практику тощо. Далі на виконання Постанови Ради Міністрів СРСР від 5 грудня 1988 р. № 1385 спільним наказом Державного комітету СРСР з народної освіти та Державного комітету СРСР з фізичної культури і спорту від 27 січня 1989 р. за № 48/36 загальноосвітні школи-інтернати спортивного профілю реорганізуються в училища олімпійського резерву. Наказом Держкомспорту СРСР та Держкомосвіти СРСР від 7 червня 1989 р. за № 232/469 було затверджено Положення про училище олімпійського резерву, відповідно до якого ці навчальні заклади стають середніми спеціальними закладами, які забезпечують підготовку кваліфікованих фахівців зі спорту та кандидатів у збірні команди країни. За училищами зберігається порядок їх підпорядкування, фінансування та матеріально-технічного забезпечення, тодішня наповнюваність класів, умови оплати праці керівних, педагогічних та інших працівників, а також чинні умови матеріального забезпечення учнів [5].

Термін навчання в училищах було збільшено до шести років: чотири роки – в загальноосвітній школі-інтернаті, яка стала складовою частиною училища, і два роки – безпосередньо в училищі для здобуття кваліфікації «Тренер зі спорту» і спеціальності «Фізична культура». Термін навчання членів збірної команди СРСР міг бути продовжений. Випускників училищ, які отримували диплом про середню спеціальну освіту, могли зараховувати на другий курс інститутів фізичної культури за співбесідою (лист Держкомспорту СРСР від 08.05.1990 р. № ВВ-42/1350).

За наказом Міністерства освіти України від 16 червня 1992 р. № 42 училища олімпійського резерву системи освіти України перейменували в училища фізичної культури, а за наказом від 27 листопада 1992 р. № 197 затверджується Тимчасове положення про вище училище фізичної культури.

Відповідно до цього Положення училище фізичної культури стає вищим навчально-виховним закладом I рівня акредитації, яке забезпечує підготовку кадрів зі спеціальності «Фізична культура» з наданням кваліфікації молодшого спеціаліста «Тренер зі спорту» і готує спортивний резерв збірним командам України. На правах структурного підрозділу до складу училища входить загальноосвітня школа другого й третього ступенів (основна та старша). Училище забезпечує цілорічні заняття з різних видів спорту відповідно до навчальних планів, за ним знову ж таки зберігається встановлений порядок матеріально-технічного забезпе-

чення, умови оплати праці керівних, педагогічних та інших працівників, чинні умови матеріального забезпечення учнів. І, врешті, Постановою Кабінету Міністрів України від 5 листопада 1999 р. № 2061 затверджено чинне до сьогодні Положення про спеціалізований навчальний заклад спортивного профілю. Відповідно до цього положення і Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про загальну середню освіту» та Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 20 січня 1998 р. № 65 училища фізичної культури увійшли в систему вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації, зберігши у своїй структурі загальноосвітні школи-інтернати спортивного профілю. Такі підходи дали змогу утримувати перспективних спортсменів в умовах інтернування (фактично постійного навчально-тренувального збору без відриву від навчання) впродовж 7–8 років, вирішити давню проблему радянського дитячо-юнацького спорту, сформуванню системи підготовки від спортсменарозрядника до члена національної й олімпійської збірних команд України.

Загальна інформація

У 2009 році в Україні функціонувало 18 спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю, серед них – дев'ять училищ фізичної культури, три училища олімпійського резерву, чотири ліцеї-інтернати спортивного профілю, дві загальноосвітні школи-інтернати спортивного профілю. За географічною ознакою сім закладів – на сході України (м. Харків – 3, Дніпро, Донецьк, Луганськ), п'ять – у центрі країни (м. Київ і Київська обл.), три – на півдні (Херсон, Миколаїв, Сімферополь), три – на заході (м. Львів, Рівненська обл. – 2). За відомчою належністю: училища фізичної культури та ліцеї-інтернати спортивного профілю підпорядковані місцевим органам управління освітою й, відповідно, Міністерству освіти і науки України; училища олімпійського резерву та школи-інтернати спортивного профілю – органам управління фізичною культурою і спортом [8].

На сьогоднішній день в Україні ліцеї спортивного профілю є практично в кожній області. Найвідоміші: Київський спортивний ліцей-інтернат; Харківський республіканський ліцей-інтернат спортивного профілю; Костопільський ліцей-інтернат спортивного профілю; Вінницький обласний спортивно-гуманітарний ліцей-інтернат; Одеський ліцей «Олімпієць» спортивного напрямку; Тернопільський педагогічний ліцей спортивного профілю та ін.

Свою діяльність навчальні спортивні заклади здійснюють відповідно до Положення про спеціалізований навчальний заклад спортивного профілю № 2061, яке затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 5 листопада 1999 р. Згідно з цим положенням навчальні спортивні заклади є складовою частиною системи освіти України й мають за мету підготовку спортсменів високої кваліфікації – резерву до національних збірних команд із відповідних видів спорту.

У навчальних закладах спортивного профілю учні займаються різними видами спорту. Спортивна спеціалізація, за якою здійснюється підготовка спортсменів у навчальних спортивних закладах, затверджується спільним наказом Міністерства освіти і науки України та Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту [5].

Основні завдання навчальних спортивних закладів: пошук і відбір спортивно обдарованих дітей та молоді; організація інтенсивного й високоефективного навчально-тренувального процесу, забезпечення участі дітей у змаганнях; створення вихованцями сприятливих умов для поєднання інтенсивних тренувань із навчанням, відпочинком, відновленням сил і енергії; підготовка спортсменів, які здатні успішно виступати на змаганнях; реалізація системи неперервної та ступеневої освіти для обдарованих і висококваліфікованих спортсменів; проведення профорієнтаційної роботи зі спортивною молоддю [5].

Для реалізації своїх основних завдань навчальні спортивні заклади організовують з учнями та студентами навчально-тренувальні заняття відповідно до типових навчальних планів із видів спорту, які затверджуються Міністерством освіти і науки України та Міністерством України у справах сім'ї, молоді та спорту, проводять навчально-тренувальні збори, беруть участь у централізованих навчально-тренувальних зборах збірних команд України різних вікових груп, всеукраїнських і міжнародних змаганнях, у тому числі й за кордоном, створюють спортивно-оздоровчі табори [5].

Учніський склад загальноосвітніх спеціалізованих навчальних спортивних закладів комплектується зі спортивно обдарованих дітей, підлітків, які проживають переважно в цьому регіоні та пройшли попередню підготовку в дитячо-юнацьких спортивних школах (ДЮСШ). Усі питання прийому до навчальних спортивних закладів вирішує приймальна комісія закладу, до складу якої входять провідні фахівці території, на якій розміщено заклад [5].

Навчальний заклад спортивного профілю, зокрема ліцеї, є загальноосвітнім навчальним закладом, у якому діти проходять підготовку з конкретного виду спорту й отримують загальну середню освіту, поєднуючи при цьому навчально-виховну і спортивно-тренувальну діяльність. Приймають до нього дітей із 12–13 років, які мають здібності до певного виду спорту і пройшли попередню підготовку в дитячо-юнацьких спортивних закладах [4, 7–8].

Вступ дитини до ліцею спортивного профілю, збігаючись у часі з віковою кризою розвитку, є переломним моментом її соціалізації і випробуванням адаптаційних можливостей. У підлітків якраз відбувається докорінна перебудова організму, інтенсивне формування особистості, накопичення моральних та інтелектуальних сил, різке зростання інтересу до особистого «Я», прагнення пізнати себе, свої можливості, сили,

здібності. Тому в цей час одним з основних мотивів до занять спортом є бажання стати фізично сильним і вольовим [10].

Адаптація вихованців до умов інтернатного закладу спортивного профілю характеризується пристосуванням до цілодобового перебування в закладі, різкої зміни соціально-побутових умов, великих фізичних і психічних навантажень, нового кола спілкування (товариші по кімнаті та команді, учителі, вихователі, тренери) [4, 8].

Оскільки у підлітків яскраво виражені почуття колективізму, товариства, честі, велике значення в житті підлітків має колектив, в якому він вчиться, займається спортом чи спільно проживає. Педагогічний колектив, тренери і вихователі допомагають вихованцям впоратися із труднощами як фізичними, так і психологічними. Зазвичай, після року навчання діти настільки згуртовуються, що не хочуть покидати стіни навчального закладу.

В інтернатних закладах спортивного профілю встановлений чіткий режим дня, який передбачає два тренувальних заняття в день, навчальні заняття, години на самопідготовку у вечірній час [9, 103]. Оскільки весь день суворо регламентований у закладах, вільний час вихованців зведено до мінімуму, і вони його найчастіше використовують для відновлення сил після тренувань [10, 85].

Опинившись в новому соціальному середовищі, відчувши на собі значно більше фізичне навантаження, юний спортсмен змушений долати значні труднощі та перешкоди. Тому необхідна сильна, стійка мотивація, яка б сприяла прояву спортивної активності, сміливості, стійкості, мужності, цілеспрямованості.

Основним завданням тренерсько-педагогічного колективу інтернатного закладу спортивного профілю є формування у вихованців стійкого інтересу до спорту, тобто відповідних стимулів і мотивів. За дослідженнями С. Стадник, у вихованців закладів домінують такі мотиви: стати учасником Олімпійських ігор, виконати норматив майстра спорту міжнародного класу, досягнути суспільного визнання і слави, самоствердитися у спорті. До значимих мотивів також належать: підвищення рівня культури, здобуття вищої освіти [9, 107–108]. Такі дані свідчать про спрямованість вихованців інтернатних закладів спортивного профілю на досягнення високого спортивного результату.

Однією з умов спортивної підготовки є від'їзд на навчально-тренувальні збори та постійна участь у змаганнях різного рівня [9, 5]. Участь у змаганнях покладає на юних спортсменів велику відповідальність за досягнення спортивного результату. Участь юних спортсменів у змаганнях зумовлює багатогранність емоцій, адже на них діє велика кількість різноманітних відволікаючих факторів. Оскільки змагання завжди є важливою подією в житті спортсменів, а результат невідомий, у них з'являється стан тривоги [3, 59]. На підвищеному рівні тривожності вихованців інтернатних закладів спортивного профілю, пов'язаному з участю у змаганнях, наголошував також український дослідник О. Чигирин [10, 56].

Поведінка вихованців інтернатних закладів спортивного профілю обумовлена специфікою підготовки спортсменів у різноманітних видах спорту. Кожен вид спорту має свої характерні особливості й висуває до вихованців конкретні вимоги. В індивідуальних видах спорту спортсмен несе відповідальність за свій результат самостійно. Для тих учнів, які займаються командними видами спорту, складається дещо інша ситуація, адже вільний час спортсмена залежить від розкладу тренувань команди, від'їзду на навчально-тренувальні збори, частоти змагань, де кожен спортсмен несе відповідальність за успішний виступ і досягнення результату командою [5].

Рівень спортивних досягнень вихованців інтернатних закладів спортивного профілю безперечно впливає на побудову тренувального процесу, частоту занять, мотивацію спортсмена. Чим вищих результатів досягають юні спортсмени, тим більше уваги й часу вони приділяють тренувальним заняттям, плануючи свою майбутню спортивну кар'єру. Кожен вихованець інтернатного закладу спортивного профілю хоче стати учасником Олімпійських ігор [9, 107]. А отже, для юних спортсменів головною метою стає досягнення високого спортивного результату, і вони, приділяють всю увагу тренуванням.

Суттєвою ознакою є взаємовідносини між вихованцями інтернатних закладів спортивного профілю. Одне із головних завдань педагогічного колективу закладу – формування й підтримка взаєморозуміння між ними. Адже суперництво вихованців на спортивних аренах, настанови тренера перед змаганнями можуть призвести до розвитку негативних поведінкових проявів, що можуть сприяти конфліктності між дітьми. Учений Є. Ільїн підкреслював, що для спортсменів характерним є наявність ефекту суперництва як змагальної реакції під час спілкування з іншими людьми [3, 216].

Особливості організації спортивно-тренувальної діяльності в інтернатному закладі спортивного профілю безперечно обумовлюють специфіку навчально-виховного процесу даного закладу.

Навчальний план ліцею спортивного профілю складають відповідно до наказу МОН України від 20.04.2018 № 408 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня». Заклад зорієнтований на роботу за 5-денним робочим тижнем. Повноцінність загальної середньої освіти забезпечується реалізацією як інваріантної, так і варіативної частин навчального плану. Кількість тижневих годин виділених на вивчення базових предметів забезпечує досягнення рівня очікуваних результатів навчання учнів згідно з вимогами Державного стандарту [6].

До базових предметів належать: «Українська мова», «Українська література», «Зарубіжна література», «Іноземна мова, «Історія України», «Всесвітня історія», «Громадянська освіта», «Математика», вивчення

окремих природничих дисциплін: «Фізика», «Астрономія», «Біологія і екологія», «Хімія», «Географія», «Фізична культура», «Захист Вітчизни».

Реалізація змісту освіти, визначеного Державним стандартом, також забезпечується вибірково-обов'язковими предметами («Інформатика», «Технології», «Мистецтво»).

Зміст профілю навчання реалізується системою окремих предметів і курсів: базові та вибірково-обов'язкові предмети, що вивчаються на рівні стандарту; профільні предмети («Фізична культура»), що вивчаються на профільному рівні; курси за вибором, до яких належать спеціальні курси.

Курси за вибором, спеціальні курси разом із профільними предметами відображають специфіку спортивного профілю і визначають його сутність. Вони призначені для доповнення, поглиблення змісту окремих розділів профільних і непрофільних предметів, містять додаткові споріднені розділи, що не включені до навчальних програм, які знайомлять учнів із галузями знань, не представлених у змісті окремих предметів, але орієнтованими на комплекс можливих професій у руслі обраного спортивного профілю навчання тощо.

Години варіативної складової розподілено на підставі матеріально-технічного, кадрового та науково-методичного забезпечення закладу, враховуючи потреби учнів, побажання їхніх батьків. Варіативна складова навчальних планів використовується на: підсилення предметів інваріантної складової, індивідуальні заняття, консультації, вивчення спецкурсів, факультативних занять [7].

В інтернатних закладах спортивного профілю навчально-виховний процес протягом дня чергується зі спортивними тренуваннями, у результаті чого вихованці мають поєднувати спортивно-тренувальну діяльність із успішним засвоєнням навчальної програми, швидко переключатися з розумової діяльності на фізичну і навпаки. Унаслідок цього іноді вивчення навчального матеріалу відбувається на фоні втоми, результатом чого є зниження якості його засвоєння [10, 85].

Отже, перевага так званої монодіяльності, а саме спортивно-тренувальної, мотиву досягнення високого спортивного результату, від'їзд на навчально-тренувальні збори та змагання, недостатня кількість годин на виконання навчальних завдань обумовлює зміну системи цінностей вихованців закладів. Коло домінуючих інтересів звужується, обмежуючись головним чином функціонально корисними якостями і здібностями. Спортивно-тренувальна діяльність дітей стає пріоритетною, у якій вони перш за все можуть реалізуватися [5].

Часті від'їзди вихованців на навчально-тренувальні збори, а також постійна участь у змаганнях спричиняють необхідність самостійного опанування значної частини шкільної програми. Проте, вчителі розуміють учнів і допомагають впоратися кожному, звертаючи їхню увагу на головне.

Регламентований режим дня вихованців інтернатних закладів спортивного профілю, а також періодична відсутність їх у закладі вносить корективи й у виховну роботу. Основні завдання виховної роботи – формувати навички та звички учнів, їх моральні переконання і світогляд; виховати людину, а вже потім спортсмена.

Висновки. У результаті теоретико-методичного аналізу наукової літератури і практики діяльності навчальних закладів спортивного профілю було визначено особливості освітнього середовища цього типу навчального закладу: специфічні умови життєдіяльності вихованців інтернатного закладу спортивного профілю; домінування спортивно-тренувальної діяльності в інтернатному закладі спортивного профілю; вплив виду спорту та спортивних результатів на формування особистісних якостей; специфіка навчально-виховного процесу інтернатного закладу спортивного профілю.

Отже, проблема узагальнювального аналізу діяльності спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю є на сьогодні вкрай актуальною. Вважаємо, що нагромадження відповідного фактологічного матеріалу, ступінь зрілості цього питання дають змогу виражено й науково обґрунтовано охарактеризувати особливості, тенденції розвитку й розкрити подальші перспективні шляхи функціонування цих унікальних закладів в сучасних умовах.

Використана література:

1. Бондар Анастасія, Томанек Матеуш. Менеджмент позашкільних навчальних закладів фізкультурно-спортивного напрямку : монографія. Бидгощ : Товариство наукової мережі спортивного права, 2018. 156 с.
2. Дрюков О. Організаційно-управлінські умови створення і функціонування спортивних шкіл в Україні *Актуальні проблеми фізичної культури і спорту*. 2014. Вип. 32. № 4. С. 3–11.
3. Ильин Е. П. Психология спорта. СПб. : Питер, 2008. 352 с.
4. Красницька О. В. Профілактика сімейної депривації вихованців інтернатних закладів спортивного профілю : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 «Соціальна педагогіка». Київ, 2015. 20 с.
5. Красницька О. Середовище інтернатного закладу спортивного профілю деприваційний аспект *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський зб. наук. пр. / редкол.: В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря. Дрогобич : Посвіт, 2016. Вип. 15. С. 371–378.*
6. Навчальний план Чернівецького військово-спортивного ліцею-інтернату на 2020-2021 рік [Електронний ресурс]. URL : <http://vslicey.cv.ua/navchalnij-plan>
7. Освітня програма Тернопільського педагогічного ліцею спортивного профілю Тернопільської міської ради Тернопільської області на 2020/2021 навчальний рік (III рівень) [Електронний ресурс] URL : <http://pedlicey.te.ua/about/normativni-dokumenti.html>
8. Родак С., Вацеба О. Актуальні питання діяльності спеціалізованих навчальних закладів резервного спорту *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві* : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки. Луцьк, 2009. № 2. С. 28–35.

9. Стадник С. А. Организационно-управленческие условия деятельности училищ физической культуры в Украине : дис. ... канд. наук по физ. восп. и спорту : 24.00.02. Киев, 2012. 334 с.
10. Чигирин О. Г. Культурно-просвітня діяльність як засіб адаптації дітей в інтернатних закладах спортивного профілю : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06. Київ, 2007. 229 с.

References:

1. Bondar Anastasiia, Tomanek Mateush. Menedzhment pozashkilnykh navchalnykh zakladiv fizkulturno-sportyvnoho napriamu [Management of out-of-school educational institutions of physical culture and sports direction]: monohrafiia. Bydoshch : Tovarystvo naukovi merezhi sportyvnoho prava, 2018. 156 s. [in Ukrainian]
2. Driukov O. Orhanizatsiino-upravlinski umovy stvorennia i funktsionuvannia sportyvnykh shkil v Ukraini [Organizational and managerial conditions for the establishment and operation of sports schools in Ukraine] Aktualni problemy fizychnoi kultury i sportu. 2014. Vyp. 32. № 4. S. 3-11. [in Ukrainian]
3. Ylyn E. P. Psykholohyia sporta [Sports psychology]. SPb. : Pyter, 2008. 352 s. [in Russian]
4. Krasnytska O. V. Profilaktyka simeinoi deprivatsii vykhovantsiv internatnykh zakladiv sportyvnoho profilii [Prevention of family deprivation of pupils of boarding schools of sports profile]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.05 «Sotsialna pedahohika». Kyiv, 2015. 20 s. [in Ukrainian]
5. Krasnytska O. Seredovyshche internatnoho zakladu sportyvnoho profilii deprivatsiinyi aspekt [The environment of a sports boarding school is a deprivation aspect] Aktualni pytannia humanitarnykh nauk : mizhvuzivskyi zb. nauk. pr. / redkol.: V. Ilnytskyi, A. Dushnyi, I. Zymomria. Drohobych : Posvit, 2016. Vyp. 15. S. 371–378. [in Ukrainian]
6. Navchalnyi plan Chernivetskooho viiskovo-sportyvnoho litseiu-internatu na 2020-2021 rik [Curriculum of Chernivtsi Military Sports Lyceum-Boarding School for 2020-2021] [Elektronnyi resurs]. URL : <http://vslicey.cv.ua/navchalnij-plan> [in Ukrainian]
7. Osvitnia prohrama Ternopilskoho pedahohichnoho litseiu sportyvnoho profilii Ternopilskoi miskoi rady Ternopilskoi oblasti na 2020/2021 navchalnyi rik (III riven) [Educational program of Ternopil pedagogical lyceum of sports profile of Ternopil city council of Ternopil region for 2020/2021 academic year (III level)] [Elektronnyi resurs] URL : <http://pedlicey.te.ua/about/normativni-dokumenty.html> [in Ukrainian]
8. Rodak S., Vatsaba O. Aktualni pytannia diialnosti spetsializovanykh navchalnykh zakladiv rezervnoho sportu [Current issues of specialized educational institutions of reserve sports] Fizychnye vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi : zb. nauk. pr. Volyn. nats. un-tu imeni Lesi Ukrainky. Lutsk, 2009. № 2. S. 28-35. [in Ukrainian]
9. Stadnyk S. A. Orhanyzatsyonno-upravlencheskye uslovyia deiatelnosti uchylshch fizycheskoi kultury v Ukraini [Organizational and managerial conditions for the activity of physical education schools in Ukraine] : dys. ... kand. nauk po fiz. vosp. y sportu : 24.00.02. Kyev, 2012. 334 s. [in Russian]
10. Chyhyryn O. H. Kulturno-prosvitnia diialnist yak zasib adaptatsii ditei v internatnykh zakladakh sportyvnoho profilii [Cultural and educational activities as a means of adaptation of children in boarding schools of sports profile] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.06. Kyiv, 2007. 229 s. [in Ukrainian]

Ivegesh A. V. Features of educational activity of educational institutions of sports profile of Ukraine

The article considers the features of specialized educational institutions of sports profile of Ukraine in modern conditions, due to the key tasks of the educational process, aimed at forming a physically and mentally healthy person who seeks to achieve significant results in sports, as well as acquire new general knowledge about various branches of science.

A general review of the functioning of specialized sports schools in Ukraine was conducted. Their specific features are determined, which are due to the period of establishment of institutions, curricula used in them, methodological support, teaching staff.

Theoretical and methodical analysis of conditions of organization and realization of educational process and sports-training activity in boarding schools of sports profile is carried out, features of adaptation of pupils to conditions of boarding school are generalized, and features of environment of boarding school of sports profile are characterized.

It is stated that children's and youth sports play a significant role in the life of society in general and each person in particular, as sports activities ensure the development of physical abilities of students, helps to create the necessary conditions for their full education, upbringing, health and recreation. In sports schools, students not only acquire certain knowledge, but also develop their own skills to follow the most important principles of a healthy lifestyle, which has a positive impact on the formation of a conscious society that cares about their health and the environment.

It is proved that the advantage of sports and training activities in interactive educational institutions of sports profile leads to a change in the value system of students.

Key words: *educational institutions of sports profile, educational activity, lyceum, children and youth sports, and students of boarding schools of sports profile.*